

Til lovforslag nr. L 182. Betænkning afgivet af Udvalget for Videnskab og Teknologi den 28. maj 2008

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond

(Kapitalgrundlag, uddelingsmuligheder, organisation m.v.)

[af videnskabsministeren (Helge Sander)]

1. Ændringsforslag

Videnskabsministeren har stillet 2 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 30. april 2008 og var til 1. behandling den 9. maj 2008. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Videnskabsudvalget. Endvidere havde udvalget Grundforskningsfondens ledelse i foretræde den 27. februar 2008.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og videnskabsministeren sendte den 28. marts 2008 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 109. Den 30. april 2008 sendte videnskabsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 7 spørgsmål til videnskabsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Udvalget indstiller forslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres og Enhedslistens medlemmer af udvalget glæder sig over, at Danmarks Grundforskningsfond med dette lovforslag sikres et langsigtet finansieringsgrundlag og således også fremover kan støtte grundforskning af høj kvalitet i Danmark. Partierne noterer sig med tilfredshed, at ministeren efter lovforslagets fremsættelse har anerkendt, at det foreslåede uddelingsloft på 300 mio. kr. årligt ville betyde et reelt fald i Grundforskningsfondens årlige uddelingsmuligheder. S, SF, RV og EL konstaterer på denne baggrund, at der således har været tale om en fejl, da regeringen og Dansk Folkeparti blev enige om et uddelingsloft på 300 mio. kr.

S, SF, RV og EL bakker op om ændringsforslaget om at hæve uddelingsloftet til 400 mio. kr. årligt, som det også blev fremført fra partiernes ordføreres side under 1. behandlingen.

Ny Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut og Tjóðveldisflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Af videnskabsministeren, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1

1) Nr. 2 affattes således:

»2. § 1, stk. 3, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 3. Grundforskningsfonden kan af sin kapital og afkastet heraf samt øvrige offentlige bevillinger foretage uddelinger i overensstemmelse med sit formål. Fonden skal herved sørge for, at uddelingerne foretages sådan, at de sikrer fondens virke på lang sigt.

Stk. 4. Fonden kan gennemsnitligt uddele 400 mio. kr. årligt målt i faste priser over fortløbende 10-års-perioder. Alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.«

[Forhøjelse af fondens gennemsnitlige årlige uddelingsniveau, forlængelse af perioden for måling af gennemsnitligt uddelingsniveau og friholdelse af donationer fra private fra det i loven angivne uddelingsniveau]

2) Efter nr. 5 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 7, stk. 1, 3. pkt., ændres »stk. 4« til: »stk. 5«.«

[Konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 2]

Bemærkninger

Til nr. 1

Parallelt med aftalen af 2. marts 2008 mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance om kapitalindskuddet i Danmarks Grundforsknings-

fond, blev der aftalt en reform af overheadordningen med henblik på at opnå fuld omkostningsdækning af forskningsbevillinger. Der er tale om en forhøjelse af den hidtil anvendte sats for følgeudgifter forbundet med forskningen. Satsen forhøjes i to etaper; første etape gennemføres i 2008, hvor satsen forhøjes fra 20 pct. til 35 pct.; anden etape aftales i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2009.

Med henblik på at kompensere for fondens øgede udgifter i forbindelse med en øget overheadsats og for at give fonden mulighed for et øget aktivitetsniveau foreslås det gennemsnitlige årlige uddelingsniveau fastsat til 400 mio. kr. (inklusive følgeudgifter). Dette betyder, at fondens beregnede levetid reduceres fra ca. 25 år til ca. 19 år, hvis det gennemsnitlige årlige uddelingsniveau på op til 400 mio. kr. udmøntes fuldt ud.

Grundforskningsfonden har påpeget, at det vil være hæmmende for fondens fleksibilitet og muligheder for til stadighed at støtte de bedste projekter, hvis fonden skal være bundet til at beregne og holde det gennemsnitlige niveau i fortløbende 5-års-perioder. Som en imødekommelse af dette foreslås det gennemsnitlige niveau derfor i stedet målt over fortløbende 10-års-perioder.

Endelig gives Grundforskningsfonden mulighed for at anvende f.eks. donationer fra private til øget aktivitet, idet det foreslås, at alene uddelinger af fondens grundkapital, afkastet af kapitalen og øvrige offentlige bevillinger er omfattet af begrænsningen i det årlige uddelingsniveau.

Til nr. 2

Ændringsforslaget er en lovteknisk konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 2.

Lars Christian Lilleholt (V) nfm. Rikke Hvilshøj (V) Michael Aastrup Jensen (V)
Jesper Langballe (DF) Morten Messerschmidt (DF) Charlotte Dyremose (KF)
Mike Legarth (KF) Malou Aamund (V) Edmund Joensen (SP) Kirsten Brosbøl (S)
Rasmus Prehn (S) Benny Engelbrecht (S) Ole Hækkerup (S) Jonas Dahl (SF)
Hanne Agersnap (SF) Marianne Jelved (RV) fmd. Johanne Schmidt-Nielsen (EL)

Ny Alliance, Inuit Ataqatigiit, Siumut og Tjóðveldisflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Ny Alliance (NY)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	25	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	17	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne	2
Enhedslisten (EL)	4	(UFG)	

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 182**

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra videnskabsministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
3	Notat vedr. Grundforskningsfondens årlige uddelingsniveau (Ad-bilag vedrørende korrigeret af det oprindelige bilag omdelt 21/5-08)
4	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	1. udkast til betænkning
6	Ændringsforslag fra videnskabsministeren
7	2. udkast til betænkning
8	3. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 182

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om en uddybelse af finansieringsgrundlaget for Danmarks Grundforskningsfond, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om en uddybelse af lovforslagets § 1, nr. 5, om bestyrelsens afgrænsede opgaver for ministeren, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om et eventuelt loft over Grundforskningsfondens årlige uddelinger på 300 mio. kr., til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om uddeling af 275 mio. kr. fra Grundforskningsfonden, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om kommentarer til AC's høringssvar, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om uddeling af fondens kapital, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om teknisk bistand til udformning af et ændringsforslag, til videnskabsministeren, og ministerens svar herpå

Nogle af udvalgets spørgsmål til videnskabsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 1 og 2 samt videnskabsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra SF og EL.

Spørgsmål 3-6 og videnskabsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra udvalget.

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes give en uddybet gennemgang af finansieringsgrundlaget for Danmarks Grundforskningsfond, herunder også særligt gennemgå fremskaffelsen af 1 mia.kr. ved salg/og eller omlægning af statslige aktiver, som kortfattet nævnes i bemærkningerne til lovforslaget.

Svar:

På baggrund af oplysninger, indhentet i Finansministeriet, kan jeg oplyse:

Danmarks Grundforskningsfond blev oprettet ved lov i 1991 med en grundkapital på 2 mia. kr. Efter lovændringer i 1997 og 2003 har fondens bestyrelse haft mulighed for at opretholde aktivitetsniveauet ved at bruge af grundkapitalen, der ved udgangen af 2006 udgjorde 1,65 mia. kr.

Med aftale af 2. marts 2008 mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance om kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond er der enighed om at indskyde ny kapital på 3 mia. kr. i fonden på finansloven for 2008. Der er ligeledes enighed om finansieringen af kapitalindskuddet.

Kapitalindskuddet finansieres således:

Tabel 1. Finansiering af kapitalindskuddet i Danmarks Grundforskningsfond på FL08

Finansieringskilde	Mia. kr.
Overføres fra Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond (§ 37.53)	ca. 1,6
Ekstraordinære udlodninger fra IØ og IFU (§ 6.11.21)	0,4
Resterende finansiering (§ 35.11.52)	ca. 1,0
I alt finansiering	3,0

Fra Finansieringsfonden til øgede uddelinger fra Danmarks Grundforskningsfond, der er optaget på finansloven, overføres den tilbageværende kapital på ca. 1,6 mia. kr. til Danmarks Grundforskningsfond.

Ekstraordinære udlodninger fra Investeringsfonden for Østlandene og fra Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene finansierer hver 0,2 mia. kr., hvilket udgør 0,4 mia. kr. i alt.

Den resterende finansiering på ca. 1,0 mia. kr. er optaget under finanslovens generelle reserver på § 35 med henblik på senere udmøntning gennem salg og/eller omlægning af statslige aktiver.

Spørgsmål 2:

Ministeren bedes uddybe lovforslagets § 1, nr. 5 om bestyrelsens afgrænsede opgaver for ministeren, herunder liste eksempler på sådanne kon-

krete opgaver, som synes særligt oplagte og relevante.

Svar:

Forslaget vil give ministeren mulighed for at bede Danmarks Grundforskningsfond påtage sig nærmere afgrænsede opgaver. Forslaget præciserer samtidig Danmarks Grundforskningsfonds mulighed for at påtage sig sådanne opgaver. Derved bringes fondens ekspertise i højere grad i anvendelse. Forslaget har ingen sammenhæng med fondens egne aktiviteter, og armslængde princippet påvirkes derfor ikke af forslaget.

Der vil være tale om en gensidig aftale, som også kan indeholde aftale om et vederlag til fonden for ydelsen. Da Danmarks Grundforskningsfond allerede i dag påtager sig mindre opgaver uden vederlag, sigter forslaget især til større opgaver.

Et konkret eksempel på sådan en opgave er sekretariatsmæssig bistand i forbindelse med en forskningsmæssig aktivitet. Aktuelt yder Danmarks Grundforskningsfond sådan bistand i forbindelse med UNIK-initiativet, hvor opgaven blev tildelt efter udbud. Forslaget vil give mulighed for, at ministeren direkte kan aftale med bestyrelsen, at fonden påtager sig opgaver, hvor fondens særlige ekspertise på enestående vis vil bidrage til opgaveløsningen.

Andre eksempler kunne være konkrete rådgivningsmæssige opgaver, f.eks. i forbindelse med igangsættelse eller udmøntning af initiativer inden for grundforskning eller i forskningsfaglige spørgsmål i øvrigt, hvor Danmarks Grundforskningsfond kan bidrage med sin særlige ekspertise i forhold til det øvrige forskningsrådgivende system.

Det skal afslutningsvis nævnes, at Danmarks Grundforskningsfond i deres høringssvar tilslutter sig forslaget.

Spørgsmål 3:

Var det en fejl, da ministeren i lovforslaget foreslog et loft over Grundforskningsfondens årlige uddelinger på 300 mio. kr., eftersom ministeren ved 1. behandlingen af lovforslaget tilkendegav, at regeringen nu vil hæve loftet, og hvorledes kunne denne fejl forekomme?

Svar:

Nej, det var ikke en fejl. Lovforslaget er fremsat under hensyntagen til to politiske aftaler om

henholdsvis kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond og om overgang til fuld omkostningsdækning af forskningstilskud (nyt forskningsoverhead).

Aftale om kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond er indgået mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance med det overordnede formål at sikre en videreførelse af Danmarks Grundforskningsfond. Hovedsigtet med aftalen er at sikre fonden et langsigtet og stabilt arbejdsgrundlag. Med aftalen sikres fondens videreførelse i de næste 25 år med et indskud af ny kapital på 3 mia. kr. i 2008.

En levetid på yderligere 25 år muliggør et årligt gennemsnitligt uddelingsniveau på 300 mio. kr. beregnet under forudsætninger om afkast, administrationsomkostninger, m.v. Det nuværende loft over uddelinger erstattes med lovforslaget af et årligt gennemsnit. Dette forslag tilsigter, at øge fondens fleksibilitet i de årlige uddelinger.

Til sammenligning var det mulige gennemsnitlige uddelingsniveau angivet i fundatsen ca. 253 mio. kr. årligt frem til og med 2004, ca. 293 mio. kr. i 2005 og ca. 318 mio. kr. fra og med 2006. I perioden 2003-2007 har fonden i gennemsnit uddelt knap 210 mio. kr., idet denne periode dog ligger lavere end foregående perioder.

300 mio. kr. årligt i gennemsnit sikrer således fondens videreførelse på langt sigt, og svarer til hidtidigt uddelingsniveau set over en længere periode.

Aftale om fuld omkostningsdækning af forskningstilskud (nyt forskningsoverhead) er en del af aftalen om opfølgning på globaliseringsaftalerne, og er indgået mellem regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre.

Det fremgår af aftalen, at forskningsrådene og fondene (Højteknologifonden og Danmarks Grundforskningsfond) skal betale de fulde omkostninger til de forskningsprojekter, som der gives bevilling til. Overgangen til fuld omkostningsdækning sker i to etaper. Første etape gennemføres i 2008, hvor overheadsatsen stiger fra 20 pct. til 35 pct. Anden etape aftales i forbindelse med forhandlinger om finansloven for 2009. I aftalen kompenseres Grundforskningsfonden ikke for de øgede omkostninger.

På grund af den forsinkede finanslov og med henblik på at få vedtaget en lovændring tidligst muligt til gavn for både Danmarks Grundforsk-

ningsfond og de forskningsaktiviteter fonden finansierer, har jeg ønsket et hurtigt forløb.

Jeg har vurderet, at et åbent forløb med mulighed for en reel drøftelse under folketingsbehandlingen af mulige ændringer i lyset af høringsvarene og de to politiske aftaler, som er indgået med et bredt udsnit af Folketingets partier var at foretrække. Jeg fremsender snarest et ændringsforslag til lovforslaget, som er regeringens bud på hvorledes forskellige hensyn kan imødekommes.

Spørgsmål 4:

Hvad er begrundelsen for, at Grundforskningsfonden kun må uddele 275 mio. kr. i 2009, og vil dette loft også blive hævet samtidig med, at uddelingsloftet generelt hæves til 400 mio. kr.?

Svar:

Afhensyn til den samlede danske økonomi har regeringen ønsket at dæmpe det offentlige forbrug i 2008 og 2009. Som led heri har regeringen foreslået et loft over udbetalingerne fra Danmarks Grundforskningsfond i 2009 på 275 mio. kr. Dette loft indgår som en del af aftalen om kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond indgået mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Ny Alliance. Danmarks Grundforskningsfond har i sin årsrapport for 2007 budgetteret med dette loft i 2009.

Bortset fra i 2009 er uddelingsloftet fjernet til fordel for et årligt gennemsnitligt uddelingsniveau. Formålet med det forslag er at give Danmarks Grundforskningsfond mere fleksible rammer. Dette gennemsnit, som foreslås hævet til 400 mio. kr., vil ikke påvirke loftet i 2009.

Spørgsmål 5:

Ministeren bedes kommentere høringsvaret fra AC vedr. klageadgangen over myndighedsafgørelser.

Svar:

Spørgsmålet om delegation vedrører ikke udmøntningen af forskningsmidler som beskrevet i høringsvaret fra AC.

AC skriver i sit høringsvar, at de finder det hensigtsmæssigt, at ministeren kan uddelegere sine beføjelser til en anden statslig myndighed, men finder det vigtigt, at der er adgang til at klage over sådan en myndigheds afgørelser med

henvisning til en øget mængde forskningsmidler.

Delegation til statslige myndigheder angår de beføjelser, som ministeren allerede har efter den gældende lov, f.eks. tilsyn med Danmarks Grundforskningsfond, jf. § 8, eller godkendelse af fondens valg af revisor, jf. § 9, stk. 1. Delegationen af ministerens beføjelser vil typisk finde sted til en styrelse under ministeriet.

Bestemmelsen om at videnskabsministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage de pågældende myndighedsafgørelser, skal ses i sammenhæng med muligheden for at delegere beføjelser. Det kan derfor blive nødvendigt at fastsætte nærmere regler om klageadgangen, herunder hvilken myndighed klagen skal indgives til, frist for indgivelse af klage, afskæring af klageadgang m.v.

For så vidt angår muligheden for at afskære klageadgangen skal det understreges, at denne kun knytter sig til områder, som er delegeret fra ministeren til f.eks. en styrelse i henhold til loven. Bestemmelsen giver således ikke ministeren hjemmel til at afskære klageadgang, der i øvrigt er fastsat i lovgivningen.

Spørgsmål 6:

Betyder formuleringen i lovforslagets § 1, stk. 3 om, at fonden kan foretage uddelinger af sin kapital og afkastet heraf samt af fondens andre indtægter »og eventuelle ekstra bevillinger«, at Folketinget, hvis Folketinget via kommende finanslove ønsker at give fonden midler til midlertidig forøgelse af fondens årlige uddelingsniveau eller, hvis fonden modtager bidrag fra andre, i givet fald er nødt til at ændre lov om Danmarks Grundforskningsfond?

Svar:

Ud over at sikre fonden et langsigtet og stabilt arbejdsgrundlag er sigtet med aftalen om kapitalindskud i Danmarks Grundforskningsfond at bevare fondens uafhængighed af staten og forenkle fondens finansiering således, at den fremover udelukkende vil finansiere sine aktiviteter med midler fra grundkapitalen. Det sigte er præciseret i lovforslaget. Kapitalindskuddet har en størrelse, der gør det muligt for fonden at forsætte sine aktiviteter på det hidtidige niveau.

Uanset § 1, stk. 3 kan Folketinget altid via de årlige bevillingslove stille yderligere bevillinger til rådighed for fonden.

Bilag til bet. o. lovf. vedr. Danmarks Grundforskningsfond

I øvrigt henvises til mit ændringsforslag til lovforslaget, hvor midler fra private donationer undtages den pågældende regel. Ændringsforslaget fremsendes snarest.